

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2009. év június hó 9. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A jelentős értékre, üzletszerűen elkövetett sikkasztás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű és II. rendű terhelt által, védőjük útján benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Zalaegerszegi Városi Bíróság 7.B.268/2006/25. számú, illetőleg a Zala Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság Bf.358/2008/8. számú ítéletét megváltoztatja:

Az ítéletet a folytatólagosan elkövetett számviteli fegyelem megsértésének vétsége és a magánokirat-hamisítás vétsége miatt bűnösséget megállapító részében hatályon kívül helyezi.

Az I. rendű terhelttel szemben a folytatólagosan elkövetett számviteli fegyelem megsértésének vétsége (Btk. 289. § a) és b) pont), a II. rendű terhelttel szemben a magánokirat-hamisítás vétsége (Btk. 276. §) miatt indult büntetőeljárást megszünteti.

Az I. rendű terhelt főbüntetését - a végrehajtás felfüggesztésére vonatkozó rendelkezés érintetlenül hagyása mellett - 7 (hét) hónapi börtönbüntetésre, a II. rendű terhelt börtönbüntetését 1 (egy) évre, a végrehajtás felfüggesztése próbaidejének tartamát 2 (kettő) évre enyhíti.

A halmazati büntetésre utalást mellőzi.

Az elsőfokú eljárásban felmerült bűnügyi költségből a terheltek 140.110 (száznegyvenezer-egyszázöt) forintot kötelesek egyetemlegesen megfizetni az államnak, a fennmaradó 50.000 (ötvenezer) forint bűnügyi költség az államot terheli.

Egyebekben a megtámadott határozatokat - mindkét terhelt tekintetében - hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Zalaegerszegi Városi Bíróság - dr. K. G. és dr. L.-né T. É. pótmagánvádlók vádindítványa alapján eljárva - a 2008. február 27. napján kihirdetett 7.B.268/2006/25. számú ítéletével bűnösnek mondta ki az I. rendű és a II. rendű terheltet társtettesként, folytatólagosan, üzletszerűen, jelentős értékre elkövetett sikkasztás bűntettében, továbbá az I. rendű terheltet folytatólagosan elkövetett számviteli fegyelem megsértésének vétségében; a II. rendű terheltet pedig magánokirat-hamisítás vétségében.

Ezért halmazati büntetésül az I. rendű terheltet 2 évi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre, a II. rendű terheltet 1 év 6 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre, és a terhelteket külön-külön, egyenként 500.000 Ft (meg nem fizetése esetén 10.000 forintonként egy napi szabadságvesztésre átváltoztatandó) pénzmellékbüntetésre ítélte. A pótmagánvádlók, mint magánfelek polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította; a terhelteket egyetemlegesen 190.110 Ft bűnügyi költség megfizetésére kötelezte.

Az elsőfokú ítélettel megállapított tényállás lényege a következő.

Az II. rendű terhelt az I. rendű terhelt édesanyja.

Az 1997. július 21. napján megalakult, 1998. február 12. napján bejegyzett, Székesfehérvár székhelyű M. H. L. Kft. fő tevékenységi köre gyógyászati segédeszköz kiskereskedelem volt.

A Kft.-nek megalakulásától tagja volt az I. rendű és a II. rendű terhelt, valamint dr. K. G. pótmagánvádló, továbbá 2001. május 23. napjától dr. L.-né T. É. pótmagánvádló.

A Kft. ügyvezetője, megalakulásától 1999. október 21. napjáig a II. rendű terhelt, 1999. október 21-től 2001. május 23. napjáig az I. rendű terhelt, 2001. május 23-tól pedig dr. L.-né T. É.

pótmagánvádoló volt. A Kft. ügyeit ténylegesen a II. rendű terhelt intézte.

2000. és 2001. évben az I. rendű terhelt több alkalommal, összesen 11.364.400 forintot vett fel a Kft. bankszámlájáról.

A Kft. 2000. év végén rövid lejáratú kölcsön címén jelentős kifizetéseket teljesített; a Kft. kölcsönadott 3.800.000 forintot a II. rendű terheltnek, 2.200.000 forintot a M. V. Kft.-nek, 2.500.000 forintot pedig az M. L. Kft.-nek.

2001. tavaszán a II. rendű terhelt arra kérte a Kft. könyvelőjét, hogy a 2000. évi mérleget úgy készítse el, hogy abból kitűnjön a Kft. által 2000. év végén, rövid lejáratú kölcsön címén történt kifizetések teljesítése.

A II. rendű terhelt a kölcsönszerződéseket átadta a könyvelőnek azzal, hogy azokat a mérleg leadása előtt könyvelje le. A könyvelő kiállította a kiadási és bevételi pénztárbizonylatokat, de mivel a kölcsönszerződések nem voltak aláírva, azokat visszaadta a II. rendű terheltnek. A kölcsönszerződések nem kerültek vissza a Kft. könyvelési anyagába.

A II. rendű terhelt által írt - 2001. április 16-i keltezésű - feljegyzés szerint a fenti összegeket piackutatás, ügyfélszerzési lehetőség finanszírozása címén kell a könyvelésben elszámolni.

Mindezen ügyleteket a Kft. taggyűlése nem hagyta jóvá.

2001. március 25. napján a II. rendű terhelt 2.000.000 forintot visszafizetett a Kft.-nek.

A Kft. bankszámlájáról felvett pénzüsszegekből 6.500.000 forinttal az I. rendű és a II. rendű terhelt együtt, a sajátjaként rendelkezett.

1999-2001. évben a Kft. többszörösen megsértette a számviteli törvény előírásait, mert a Kft.-nek nem volt fellelhető számviteli politikája, hiányoztak a kötelező (leltározási, értékelési, pénzkezelési) szabályzatok, az eszközeleltár nem rendelkezett a szükséges formai kellékekkel, a Kft. nem tartotta be a bizonylati fegyelmet.

Ezáltal a Kft. valós pénzügyi, vagyoni, jövedelmi helyzetének megismerése lehetetlen volt.

A pótmagánvádlok feljelentése alapján indult nyomozást az ügyészség megszüntette.

Az elsőfokú bíróság az elkövetéskor hatályos büntetőtörvényt alkalmazta. Jogi értékelése szerint a terheltek egymás tevékenységéről tudva, szándékegységben sajátjukként rendelkeztek a Kft. pénzével; s ezt rendszeres haszonszerzésre törekedve, több hónapon át folytatták. Ezáltal - figyelemmel a Btk. 12. § (2) bekezdésére és 137. § 9. pontjára - társtettesként megvalósították a Btk. 317. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő, folytatólagosan, üzletszerűen, jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntettét.

Kifejtette, hogy 2000-2001. évben az I. rendű terhelt többször, összesen 11.364.400 forintot vett ki a Kft. bankszámlájáról. A terheltek 8,5 mFt sorsát megpróbálták leplezni, de az nem nyert bizonyítást, hogy abból - a II. rendű terhelt által időközben visszafizetett 2 mFt-on túlmenő - 6,5 mFt-ot a Kft. érdekében, gazdálkodási tevékenységére használták fel.

A II. rendű terhelt tudott arról, hogy a Kft. a 2000. évet „túl jó” pozitív mérleggel zárná, ezért kérte a könyvelőt, hogy könyvelje le az alá nem írt kölcsönszerződések alapján, taggyűlési határozat nélkül az összesen 8,5 mFt-ot Kft. által nyújtott kölcsönként. Utóbb pedig csak a terhelteknek állhatott érdekében, hogy a Kft. bankszámlájáról felvett pénz ne kölcsönként, hanem vissza nem fizetendő (piackutatási stb.) költségként legyen elszámolva.

Az I. rendű terhelt ügyvezetőként felelt a Kft. működéséért, gazdálkodásáért. Ügyvezetősége idején a Kft. a számviteli törvény előírásait nem tartotta be. Ennek következtében a Kft. valós pénzügyi, vagyoni, jövedelmi helyzetének áttekintése, ellenőrzése nehézségekbe ütközött. Ezáltal folytatólagosan megvalósította a Btk. 289. § a) és b) pontjába ütköző számviteli fegyelem megsértésének vétségét.

A II. rendű terhelt valótlan tartalmú okiratot bocsátott a könyvelő rendelkezésére, ami felhasználásra került, ezáltal megvalósította a Btk. 276. §-ába ütköző magánokirat-hamisítás vétségét.

Védelmi fellebbezés alapján eljárva a Zala Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2008. október 10. napján meghozott Bf.358/2008/8. számú ítéletével az elsőfokú határozatot annyiban változtatta meg, hogy a terheltek vagyon elleni bűncselekményét társtettesként, folytatólagosan, jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntettének minősítette; az I. rendű terhelt börtönbüntetése tartamát 1 évre és a végrehajtás felfüggesztése próbaidejének tartamát pedig 2 évre enyhítette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet - mindkét terhelt tekintetében - helybenhagyta.

A másodfokú bíróság kirekesztette a tényállásból annak megállapítását, hogy a II. rendű vádlott 2.000.000 forintot visszafizetett a Kft.-nek.

A másodfokú bíróság szerint - a helyesbítésével irányadó tényállás alapján - a terheltek bűnösségére (az elkövetéskori büntetőtörvény alkalmazásával) vont jogi következtetés helyes, azonban a sikkasztás büntettének minősítése téves.

Nem bizonyított ugyanis, hogy a terheltek ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekedtek, figyelemmel arra, hogy a terheltek a Kft. pénzével a Kft.-ben meglévő állapotokat kihasználva rendelkeztek sajátjukként. Ezért a terheltek vagyon elleni cselekményét - mellőzve az üzletszerűséget - társtettesként, folytatólagosan, jelentős értékre elkövetett sikkasztás büntettének minősítette (Btk. 317. § (1) bek. és (5) bek. a) pont).

Indokolása szerint ügyvezetőként az I. rendű terhelt volt felelős a számviteli rend betartásáért, a bizonylati fegyelem megtartásáért. A könyvelő csupán azokat az okiratokat használta fel, amelyeket a terheltek átadtak.

A II. rendű terhelt esetében a hamis okiratok benyújtása megtörtént, azok joghatás kiváltására is alkalmasak voltak, mivel valótlan adatok kerültek a Kft. könyvelésébe.

Utalt arra, hogy a pótmagánvádló vádindítványa joghatályos volt, azt a jogi képviselő nyújtotta be, a meghatalmazás későbbi csatolása pedig a jogi képviselő szabályosságát nem érinti.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. rendű és II. rendű terhelt, védőjük útján terjesztett elő - a Be. 416. § (1) bekezdés a) és c) pontját megjelölve - felülvizsgálati indítványt elsődlegesen felmentés, másodlagosan hatályon kívül helyezés és megszüntetés, harmadlagosan hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás érdekében.

Az indítvány szerint törvényes vád hiánya miatt hatályon kívül helyezésnek van helye, mert az elsőfokú bíróság alaki feltételek hiányában nem elutasította, hanem befogadta a pótmagánvádlók vádindítványát. Ezáltal megsértette a Be. 229. § (1) és 231. § (1) bekezdését, valamint 231. § (2) bekezdésének b) pontját, mivel a benyújtásra nyitvaálló 60 napon belül a vádindítványhoz nem csatolták a jogi képviselő meghatalmazását.

E körben az indítvány sérelmezi továbbá, hogy az ügyészség megszüntető határozat elleni panaszt elbíráló határozatot a

terheltek és a védő részére nem kézbesítették. Így számukra nem volt ellenőrizhető, hogy a pótmagánvádlók vádindítványa határidőben érkezett-e az ügyészhez, avagy eleve elkésett.

Az indítvány szerint egyik bűncselekmény esetében sem kétséget kizáróan bizonyított a terheltek bűnössége. A rendelkezésre álló bizonyítékok - a Kft. könyvelésének hiányos iratanyaga - a terheltek tagadásával szemben a vádat nem támasztja alá.

A sikkasztás esetében nem bizonyított, hogy a Kft. bankszámlájáról felvett pénznek mi lett a sorsa, mire használták fel. Az eljárás bíróság csupán a pénzfeltevő személyéből következtetve állapította meg a terheltek bűnösségét.

Az indítvány szerint a hiány keletkezési időpontja, mértéke sem igazolt, mivel a sértettek általi új ügyvezetés több hónapon keresztül az átvett könyvelési anyag és vagyon alapján folyt.

Az indítvány - az ügyészi megszüntető határozatra utalva - arra hivatkozott, hogy a számvitel rendje megsértésének vétsége elévült, mivel az 1999-ben történtek miatt csak 2003-ban indult eljárás.

Az eljárás bíróság figyelmen kívül hagyta a nyomozás adatait, a szakértői véleményben és az ügyészi megszüntető határozatban foglaltakat, valamint azt a felmerült körülményt, hogy az egyik pótmagánvádló maga értékesítette a Kft. bizonyos vagyontárgyait, aminek bevétele viszont nem szerepel a könyvelésben. Ehhez képest megsértette az indokolási kötelezettségét is.

A pótmagánvádlók jogi képviselője írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta és a megtámadott határozat hatályban tartását indítványozta.

Nyilatkozata szerint a pótmagánvádlók a nyomozás során, majd az ügyészhez benyújtott vádindítványhoz is csatolták az ügyvédi meghatalmazást.

Egyebekben a felülvizsgálati indítvány a bizonyítékok mérlegelésével megállapított irányadó tényállástól eltérő körülményekre hivatkozva kifogásolta a terheltek bűnösségének megállapítását.

A terheltek védője - a pótmagánvádlók jogi képviselőjének írásbeli nyilatkozatára tett - észrevételében megismételve a felülvizsgálati indítvány kifogásait, kifejtette, hogy a nyomozáshoz képest a bírósági eljárásban nem merült fel olyan új bizonyíték, amely a terheltek bűnösségét megalapozná.

A Legfelsőbb Bíróság az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott; melyen a védő egyezőt indokokkal a felülvizsgálati indítványt fenntartotta, a pótmagánvádlók jogi képviselője pedig az írásbeli nyilatkozatában foglaltaknak megfelelő tartalommal szólalt fel.

A felülvizsgálati indítvány részben - eltérő okból és indokokkal, a következők szerint - alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja, illetve a Be. 373. § (1) bekezdés I. pontjának c) alpontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, ha a bíróság törvényes vád hiányában járt el, ami a Be. 423. § (5) bekezdése szerint hivatalból is vizsgálandó körülmény.

Ehhez képest a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvány kifogásai kapcsán elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a vádindítvány megfelelt-e a törvényes vád minimális alaki és tartalmi követelményeinek.

E körben a vádindítvány befogadását sérelmező, s ennél fogva a törvényes vád hiányára hivatkozó kifogások amellett, hogy sem a vádindítvány elutasítása, sem pedig befogadása miatt felülvizsgálatnak nincs helye, egyébként sem alaposak.

Kétségtelen, hogy a törvényes vád fogalmát a Be. 2. § - 2006. július 1. napjától hatályos - (2) bekezdése határozza meg; ezt megelőzően annak törvényi meghatározása nem volt.

Ugyanakkor a Be. 2. § (2) bekezdésének a vádindítvány benyújtásakor - az iratokból kitűnően 2005. március 24. napján - hatályos (s a korábbi, 1973. évi I. törvény 9. § (2) bekezdésével egyező tartalmú) rendelkezése alapján kialakult következetes ítélkezési gyakorlat szerint törvényes az a vád, amelyet a vádemelésre jogosult (alaki feltétel) konkrét személlyel szemben nyújt be és tartalmazza az e személlyel szembeni büntetőigény érvényesítésének ténybeli alapját (tartalmi feltétel). A 2006. LI. törvény 1. §-a szerinti módosítás lényegében ezen ismérveket emelte törvényerőre.

A Be. a pótmagánvád kapcsán az alaki feltételek körében - a Be. 53. §-a szerinti előfeltételeken túlmenően - annyi többletet tartalmaz, hogy a vádindítvány benyújtására eljárásjogi határidőt szab, továbbá amennyiben a természetes személy pótmagánvádló jogi

szakvizsgával nem rendelkezik, kötelezően előírja az ügyvédi képviseletet, s a vádindítvány ügyvéd útján való benyújtását (Be. 56. § (4) bek., 229. § (1) bek., 230. § (1) bek.).

Ha ezen feltételek nem adóttak, akkor valóban a vádindítvány elutasításának van helye, ami azt jelenti, hogy az ilyen vád nem volt elfogadható (Be. 231. §). Ennélfogva - a Be. 6. § (1) bekezdése értelmében - nem alkalmas arra, hogy a bíróság a büntetőeljárást megindítsa, illetve lefolytassa. Jelen ügyben azonban - szemben a védő álláspontjával - erről nincs szó.

A Be. 231. § (2) bekezdésének - a benyújtáskor és azóta is egyező tartalommal hatályos - b) pontja ugyanis a vádindítvány elutasítása okaként az ügyvédi képviselet, illetve a jogi képviselő, s nem pedig az ügyvédi meghatalmazás csatolásának hiányát határozza meg.

Ha azonban a pótmagánvádlónak már korábbról van meghatalmazott ügyvédje, jogi képviselője, e meghatalmazás a vádindítvány benyújtásakor hatályos, és a vádindítványt a jogi képviselő útján nyújtották be, akkor nyilvánvalóan nem lehet szó az elutasítás ezen okáról.

Az iratokból kétségtelenül megállapítható, hogy 2004. október 18. napján dr. K. G. (nyom. irat 622. o.), 2004. november 18. napján pedig dr. L.-né T. É. (nyom. irat 676. o.) képviseleti meghatalmazást adott annak az ügyvédnek, akinek útján később a vádindítványt, mint pótmagánvádlók benyújtották (illetve aki azt követően, így jelen felülvizsgálati eljárásban is képviseletüket ellátta). E meghatalmazások visszavonása pedig - senki által nem vitatottan - nem történt meg.

Az iratokból egyébként az is megállapítható, hogy a vádindítvány benyújtásakor az ügyvéd dr. L.-né T. É.-től származó újabb meghatalmazást is csatolt.

Mindezen túlmenően a Keszthelyi Városi Bíróság 2005. december 12-i - az előbbiekhöz képest egyébként szükségtelen - intézkedésére az ügyvéd újfent csatolt egy dr. L.-né T. É.-től származó meghatalmazást (Keszthelyi Városi Bíróság 9.B.162/2005. számú büntetőügy 2. és 6. ssz. irat).

Ezen túlmenően az indítványnak a vádindítvány esetlegesen törvényi határidőn túli benyújtására vonatkozó kifogásai sem helytállóak.

Az iratokból kitűnően a Fejér Megyei Főügyészség a 2005. február 18. napján meghozott NF.2737/2003/9/I. számú határozatával utasította el a Székesfehérvári Városi Főügyészség B.1419/2003/15. számú nyomozást megszüntető határozatával szemben - a feljelentők által, jogi képviselőjük útján - bejelentett panaszt.

A panaszt elutasító határozatot 2005. február 23. napján kézbesítették a jogi képviselő részére. Ezt követően a Székesfehérvári Városi Ügyészség a hozzá benyújtott vádindítványt a 2005. március 23. napján kelt B.1419/2003/17. számú intézkedésével küldte meg a Székesfehérvári Városi Bíróságnak, ahová az 2005. március 24. napján érkezett meg.

Következésképpen a vádindítvány benyújtására, illetve a pótmagánvádlók fellépésére a Be. 229. § - akkor hatályos - (1) bekezdésében előírt 30 napon belül került sor.

A fentiekől eltérő okból azonban részben alapos a felülvizsgálati indítványnak a törvényes vád hiányára vonatkozó kifogása. E körben a Legfelsőbb Bíróság - hivatalból - azt vizsgálta, hogy a terheltekkel szemben felrótt valamennyi bűncselekmény esetében az arra jogosulttól származik-e a vád.

A Be. 53. § (1) bekezdése alapján a sértett - a Be.-ben meghatározott esetekben - pótmagánvádlóként léphet fel. Ebből következően a sértett pótmagánvádlókénti fellépését a Be. eleve korlátok között engedi meg. A korlátok egy része értelemszerű, kifejezetten szabályozott.

Ugyanakkor - eltérően a sértettnek biztosított magánvádlói (52. §) és magánféli (54. §) jogosultságra vonatkozó rendelkezésektől - a Be. nem határozza meg kifejezetten a sértett pótmagánvádlókénti igényérvényesítésének anyagi jogi kereteit (eltekintve a - jelen ügy szempontjából közömbös - 199. § (3) bekezdése, valamint egyes, külön eljárásokra vonatkozó rendelkezésektől).

A Be. nem rendelkezik kifejezetten arról, hogy mely törvényi tényállások esetében van helye pótmagánvádnak. Ez azonban nem jelenti, hogy e vonatkozásban nincsenek - a Be.-ből levezethető - további korlátok.

Az 52. § és az 53. § összevetéséből következően ugyanis magánindítványra büntethető és egyben magánvádra üldözendő (tehát magánvádas) bűncselekmények esetében nincs helye pótmagánvádnak. Ehhez képest, valamint a Be. 53. §, valamint a Be.-nek a pótmagánvádra vonatkozó egyéb rendelkezései egybevetett értelmében, pótmagánvádnak csak a közvádra üldözendő bűncselekmények esetében van helye.

Pótmagánvádlóként a sértett (értelemszerűen az adott bűncselekmény sértettje) jogosult fellépni.

A Be. 51. § (1) bekezdése alapján sértett az, akinek a jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

Sértett, s ekként (a Be. 474. § (5) bekezdése szerinti esetet kivéve) pótmagánvádló természetes vagy jogi személy egyaránt lehet.

A Btk. 10. § (2) bekezdése alapján a bűncselekmény fogalma önmagában is feltételez valamilyen jogsértést, illetve veszélyeztetést.

Kétségtelen továbbá, hogy minden bűncselekménynek van valamilyen kihatása, következménye akár a szűkebb, akár a tágabb környezetre.

Mindez azonban nem jelenti, hogy minden bűncselekménynek feltétlenül van eljárásjogi (természetes, illetve jogi személy, ekként pótmagánvádlókénti fellépésre jogosult) sértettje. Ez attól függ, hogy az adott törvényi tényállás tárgyi ismérvként akár passzív alanyt, akár eredményt tartalmaz-e.

Ha a törvényi tényállás egyiket sem tartalmazza, akkor nyilvánvaló, hogy az adott bűncselekmény általi jogsértés, veszélyeztetés az állami, társadalmi, vagy gazdasági rend (mint jogtárgy) sérelmével jár, s esetleges következménye konkrét természetes, vagy jogi személyre nézve csupán áttételes.

Ha a törvényi tényállás passzív alanyt (aki szükségképpen természetes személy) tartalmaz, akkor általában az őt ért sérelem egyben eljárásjogi sértetti jogosultságot is megalapozhat. S ugyanígy, ha a törvényi tényállás eredményt tartalmaz; ez esetben is (akár passzív alanyiság nélkül is) fennállhat a sértetti jogosultság, illetve a pótmagánvádlókénti fellépés lehetősége.

Körültekintően kell vizsgálni, különösen utóbbi esetben, hogy a sértetti igény alapja a személyében való érintettség nélkül csupán egyszerű károsulti, vagyoni jogi érdek, avagy az adott, bűncselekménnyé nyilvánításban megtestesülő, büntetőjogi érdekhez szorosan kötődő, abban gyökerező olyan jog- vagy jogos érdekbeli sértettség, illetve veszélyeztettség, amely az adott (természetes vagy jogi személy) sértettre konkretizált és közvetlen. Erre utal egyébként a Be. 229. § (2) bekezdése is, amikor a sértettnek „az ellene elkövetett bűncselekményre” vonatkozó iratok megismerésének lehetővé tételét írja elő.

A kizárólag károsulti, vagyoni jogi érdek, illetve igény érvényesítésének ugyanis nem feltétele a bűnösség megállapítása, a pótmagánvád pedig nem a polgári jogi igény érvényesítésének újabb útja, hanem a büntetőigény érvényesítésének korrekciós eszköze.

Ehhez képest a vádindítványban felrótt bűncselekmények esetében mindig külön-külön, konkrét törvényi tényállásonként vizsgálandó, hogy pótmagánvádnak, ekként a sértett általi büntetőigény érvényesítésének helye van-e. Ennek eredményeként dönthető el

ugyanis, hogy az adott bűncselekmény esetében a vád jogosulttól származik-e.

Itt jegyzi meg a Legfelsőbb Bíróság, hogy pótmagánvád esetében - értelemszerűen - nincs helye bármilyen összefüggés alapján, pótmagánvádra egyébként nem tartozó bűncselekmény miatt vádemelésnek, illetve vádképviselésnek.

Kétségtelen, hogy a Btk. 289. § a) és b) pontja szerinti számviteli fegyelem megsértése, és a Btk. 276. §-a szerinti magánokirat-hamisítás vétségének törvényi tényállása nem tartalmaz passzív alanyt. A számviteli fegyelem megsértése vétségének védett jogi tárgya a számviteli előírások megtartásához fűződő társadalmi érdek, a magánokirat-hamisítás vétségének pedig az okiratok valódiságába vetett közbizalom.

Egyik bűncselekmény elkövetése révén sem áll fenn valamely konkrét személy tényleges és közvetlen jog- vagy jogos érdekbeli sérelme, illetve annak veszélye. E bűncselekmények következménye, s ennél fogva az esetleges sérelem csupán áttételes.

Ehhez képest - bár mindkettő közvádra üldözendő - egyik bűncselekmény miatt sincs helye pótmagánvádnak. Ez azt jelenti, hogy e két bűncselekmény miatt a pótmagánvádlók nem voltak jogosultak vádindítvány benyújtására. Ennél fogva jelen ügyben a vád e körben (alaki feltételek hiánya miatt) nem törvényes. A bíróság pedig törvényes vád hiányában járt el.

A sikkasztás büntette esetében viszont - a kifejtettekben értelemszerűen következően - nincs szó a törvényes vád hiányáról. Az eljárás bírósága pedig nem sértett anyagi jogszabályt, amikor a terheltek bűnösségét a sikkasztás miatt megállapította, s a minősítés is törvényes.

E körben a felülvizsgálati indítvány kizárólag olyan eljárásjogi indokokra hivatkozott, amelyek nem szerepelnek a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott, a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között. Az indítvány valójában az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta és ezen keresztül kifogásolta a terheltek bűnösségének megállapítását.

A Be. 423. §-a (1) bekezdése alapján azonban felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható. Ez azt jelenti, hogy nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének vitatására sem.

Az irányadó tényállás rögzíti, hogy a Kft. ügyeit ténylegesen akkor is a II. rendű terhelt intézte, amikor már nem ő, hanem - 1999. október 21-től 2001. május 23-ig - lánya, az I. rendű terhelt volt az ügyvezető.

Tudniuk kellett (ügyvezetőként különösen, de egyszerű tagként is), hogy a Kft. vagyona a tagokra (így rájuk) nézve idegen (BH 1999. 441.). Az ügyvezető épp azért az, mert nem a saját, hanem a Kft. vagyonával kell a Kft. érdekében eljárnia.

Mindebből következően kölcsönösen tisztában voltak egymás magatartásával. Így a II. rendű terhelt tudott a Kft. számlájáról való, I. rendű terhelt általi pénzfelvételekről, illetve azok összegéről, a felvett pénzből történt kifizetésekről, amiből a legtöbb, 3,8 mFt éppen a II. rendű terheltnek jutott. Közös próbálták meg a 8,5 mFt hiányt előbb kifizetett kölcsön címén legalizálni, majd költségként elszámolni, s ily módon - amint azt az eljáró bíróság kifejtette - eltüntetni.

A terheltek e magatartásukkal szándékegységben kivonták a Kft. rendelkezése alól a Kft. elkülönült vagyonát képező, s az akkori ügyvezetőre, az I. rendű terheltre bízott pénzösszeget, azt jogtalanul eltulajdonították; s ezáltal társtettesként megvalósították a sikkasztás bűncselekményét.

A felülvizsgálati indítványban foglaltak kapcsán megjegyzi továbbá a Legfelsőbb Bíróság, hogy az irányadó tényállás rögzíti a hiány keletkezési idejét (ami a pénzfelvételek időpontja szerinti), és mértékét. Utóbbi - figyelemmel a tényállásnak a másodfokú bíróság általi helyesbítésére - értelemszerűen a kölcsönként teljesített kifizetések összege, azaz 8,5 mFt.

Mindez azt jelenti, hogy az indítványnak az indokolási kötelezettség megsértésére hivatkozó kifogása sem alapos. Az valójában a bizonyítékok mikénti értékelését vitatja, illetve átértékelését célozza. Az eljáró bíróság pedig a szükséges és elégséges mértékben számot adott a tényállás megállapításához vezető, valamint a bűnösség, illetve a kiszabott büntetés megállapításához vezető mérlegelő tevékenységéről.

Ekként a Legfelsőbb Bíróság a Be. 428. § (2) bekezdése alapján a megtámadott határozatot az I. rendű terhelt tekintetében a folytatólagosan elkövetett számviteli fegyelem megsértésének vétsége miatt, a II. rendű terhelt tekintetében pedig a magánokirat-hamisítás vétsége miatt bűnösséget megállapító részében - a Be. 373. § (1) bekezdés I. pontja c) alpontja szerinti okból, törvényes vád hiánya miatt - hatályon kívül helyezte, s e

bűncselekmények miatt, a terheltekkel szemben indult büntetőeljárást megszüntette.

Ehhez képest - mivel mindkét terhelt esetében szűkült a bűnösség megállapításának alapját képező bűncselekményi kör - a Legfelsőbb Bíróság a Be. 427. § (1) bekezdésének b) pontja alapján, a megtámadott határozatot mindkét terhelt tekintetében megváltoztatva a törvénynek megfelelő határozatot hozott.

A halmazati büntetésre utalást mellőzte; és a fennmaradó sikkasztás bűncselekménye miatt (nem érintve annak jogi minősítését, s a jogerős határozat szerinti büntetéskiszabás belső arányosságát) a főbüntetés tartamát az I. rendű terhelt esetében 7 hónapra, a II. rendű terhelt esetében 1 évre, továbbá a II. rendű terhelt esetében a végrehajtás próbaidőre történő felfüggesztésének tartamát 2 évre enyhítette.

A Be. 338. § (2) bekezdése alapján a terhelteket csak azzal a cselekménnyel, illetőleg a tényállásnak azzal a részével kapcsolatban felmerült bűnügyi költség viselésére lehet kötelezni, amelyre a bűnösségét vagy a felelősségét megállapították.

A Legfelsőbb Bíróság határozatának a hatályon kívül helyezést kimondó és eljárást megszüntető rendelkezésének egyenes következménye, hogy a megtámadott határozatnak a bűnügyi költség megfizetésére a terhelteket egyetemlegesen kötelező rendelkezése, a megfizetendő összeg vonatkozásában törvénysértővé vált. Ezért azt a Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta, és a szakértői költség címén - az iratokból megállapíthatóan - a számviteli fegyelem megsértése, illetve a magánokirat-hamisítás bizonyítása kapcsán felmerült költségrész vonatkozásában a Be. 339. § (1) bekezdése alapján, a fennmaradó rész vonatkozásában pedig a Be. 338. (1) bekezdése, illetve (3) bekezdés zárófordulata alapján rendelkezett.

Egyebekben pedig mindkét terhelt tekintetében a megtámadott határozatot - az I. rendű terhelt börtönbüntetése végrehajtásának 2 évi próbaidőre történő felfüggesztésére vonatkozó rendelkezését is - a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A megtámadott határozatokban foglaltak kapcsán megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy pótmagánvád esetében nem csupán a nyomozást megszüntető, hanem az ezzel szembeni panaszt elutasító határozatra történő hivatkozást is indokolt a bírósági határozatban rögzíteni.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul, azzal hogy

*a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek
fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.*

Budapest, 2009. június 9.

*Dr. Demeter Ferencné s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k.
előadó bíró, Dr. Akác Zsolt s.k. bíró*

A kiadmány hitelével:

*bíróági tisztviselő
N-né TH*